

אורות השבוע

כ"ז טבת תשס"ה

וארא

גליון תורני
היוצא לאור ע"י
כולל זכרון שניאור

אור הלכה

בענין כיסוי הדם בשעת פירכוס

הרב חיים מאיר אהרמון
רב דביהכ"נ בית יצחק

עוד נ"מ בענין פירכוס, דהיינו שהחי קופצת אחר שחיטה. דהנה אצל ישראל שיש מצות שחיטה, מיד אחר שחיטה הבהמה מותרת באכילה ויצא מדין אבר מן החי. ואם יחתוך מהבהמה בשעה שהיא מפרכסת ולא יצאה נפשה עדיין לא יהי אותה חתיכה אסורה משום אבר מן החי. משא"כ כשיחתוך קודם השחיטה, יהי אותה חתיכה אסורה לעולם משום אבר מן החי אפי' אחר שתמות הבהמה שממנה נחתכה. משא"כ אצל נכרי, אם יכה בהמה מכת מות, ובשעת פירכוס יחתוך ממנה, יהי אותה חתיכה אסורה לעולם משום אמ"ה, ואפי' אם ישחוט הגוי בהמה יהי הדין כן, ששחיטת גוי אינו כלום. אבל אם ישחוט ישראל בהמה ויחתוך ממנה כשהיא מפרכסת, כיון דלישראל מותר כמו שכתבנו, ממילא מותר אף לגוי, משום דאמרינן דליכא מידי דלישראל מותר ולגוי אסור. והשתא יש לעיין איך יהי הדין אם שחט ישראל בהמה וחתך ממנה כשהיא מפרכסת, ואח"כ נמצאת טריפה, האם אותה חתיכה מופקע מן אבר מן החי גם לגוי? דדילמא השתא הרי אסור גם לישראל וא"א לומר הכלל דמי איכא מידי דלישראל שרי ולגוי אסור? ולמעשה כתבו הפוסקים (ש"ך פמ"ג ורעק"א) דגם כאן מותר, דלמעשה איסור אמ"ה ליכא כאן לישראל, ואיסור טריפה איסור צדדי הוא. וא"כ זהו עוד נפק"מ בין טריפה ונבילה, דבודאי בציר הנ"ל אם נתנבלה בידו יהי איסור אמ"ה בין לישראל בין לגוי. ועוד צריך לידע שאע"פ שאין איסור אבר מן החי על החתיכה שחתך אחר השחיטה ועודה

בענין מכת דם, יש לעיין, דאם עיקר המכה הוא שלא יוכלו המצרים לשתות מן הנילוס, הי' הקב"ה יכול להפוך את המים להיות סרוחים, או מים עם רעל, וזה ניחא טפי, למעט בשינוי הטבע. ויש לפרש, דהנה במצות כיסוי הדם (רפ"ז) כתב החינוך וז"ל, "דאוי לנו לכסות הנפש ולהסתירו מעין רואין טרם נאכל הבשר, כי גם בזה נקנה קצת אכזריות בנפשינו לאכול הבשר ודם נשפך לפנינו", עכ"ל. ולפי"ז נוכל לומר שהקב"ה רצה להראות להמצרים שע"י מעשיהם הרעים לזרוק נערי ישראל להיאור, (וגם נערי המצרים), ולשום תינוקות ישראל במקום הלבנים, כל זה הוא אכזריות נוראה, ולכך הפך הקב"ה את הנילוס דוקא לדם. והואיל ואתא לידן נימא מילתא בענין כיסוי הדם. התורה אומרת בכסוי הדם, "אשר יצוד ציד חי או עוף אשר יאכל". רבי שמעון דורש מכאן שבעינן אשד יאכל, ולכן שחיטה שאינה ראוי לא שמי' שחיטה. ר"מ חולק וס"ל שחיטה שאינה ראוי' שמה שחיטה. אבל הלכה כר"ש. ובשו"ע פוסק השוחט ונתנבלה בידו או נמצאת טריפה אין דין כסוי הדם, שה"ז שחיטה שאינה ראוי'. ואע"פ ששניהם בין נבילה ובין טריפה הוה שחיטה שאינה ראוי', אבל יש הבדל עקרוני בין שוחט ונתנבלה לשוחט ונמצא טריפה. השוחט ונתנבלה כאילו לא נשחט כלל, אבל שוחט שנמצא טריפה -- באמת נשחטה כראוי רק יש איסור צדדי מורכב עליה -- שהתורה אוסרת טריפה. והנ"מ, דבנבילה יש טומאת נבילה, ובטריפה אין טומאת נבילה.

מפרכסת, מ"מ יש איסור של "לא תאכלו על הדם" לאכלה קודם שתמות הבהמה, אבל כשמתה מותרת. והרמב"ם סובר שזה איסור דאורייתא, ותוס' סוברים שזה איסור דרבנן. ועכשיו יש לשאול, בחי' או עוף טהורה שמפרכסת, איך מותר לכסות דמו (שכן מעשים בכל יום שמכסים בשעת פירכוס)? הרי להרמב"ם יש איסור דאורייתא של "לא תאכלו על הדם"? והגם דלתוס' זהו רק דרבנן, אכל המשנה למלך בהל' בתרומות מביא שאיסור דרבנן גורם שחסר ב"אשר יאכל", במדריגא של דאורייתא, שלמעשה א"א לאוכלו? ואל תשיבני שסו"ס השחיטה היתה כשירה, וזה שאסור לאוכלו מצד לא תאכלו על הדם זה איסור צדדי -- שסו"ס טריפה ג"כ יש בו איסור צדדי -- שהרי מותר לנכרי לאוכלו כשחתך בשר במפרכסת -- שהשחיטה מתירתה מאבר מן החי -- ואעפ"כ -- אין דין כסוי הדם בטיריפה. א"כ

הרב אהרמן לומד סדר שני עם הכולל .

איך מכסין הדם כשמפרכס? אותו שאילה יש באותו ואיתו בנו -- שמי שעבר ושחט אסור לאוכלו באותו יום, ויש שיטה שאסור מדאורייתא מטעם לא תאכל כל תועבה, (רוב פוסקים סוברים שהוא רק קנס דרבנן, ולא יהי שאלה רק להמשנה למלך הנ"ל) האם חייב לכסות הדם? למה לא יהי כמו טריפה? התירוץ הוא שהגם ששחיטת טריפה מתיר מפרכסת לנכרי, אבל סו"ס, אשר יאכל אין כאן -- שא"א לאוכלו מפני שהיא טריפה. אבל במפרכסת ואותו ואת בנו -- יש איסור באופן זמני -- רק היום -- באותו ואת בנו -- או כ"ז שמפרכסת -- וברגע שתמות -- מותרת. א"כ ההיתר "אשר יאכל" נמצא -- וזה שא"א לאכלו זה דבר צדדי -- ארי' הוא דרביע עלי, אבל חייב בכסוי הדם. אח"ז מצאתי שכן פסק להדיא הפמ"ג ביו"ד סי' כ"ח ס"ק כ"ח עיי"ש.

אור מקרא

///

רק מחוץ לעיר משום שהעיר מלאה גילולי עבודה זרה, אולם במכת ברד, לאחר שאמר פרעה "ה' הצדיק", הרי ביטל את העבודה הזרה באמירה זו, ומעתה -- כך טען בפני משה -- יכול אתה להתפלל תיכף ומיד, כאן ועכשיו! אבל משה השיב לו, שיצא גם בפעם זו מן העיר, משום ש"אתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' א-לוקים", ואין פיכם וליבכם שווים, והביטול אינו אלא מפני היראה -- ואם כך אינו מועיל, כמבואר בשולחן-ערוך (יו"ד קמ"ז:ז) שאם נכרי מבטל ע"ז באמירה בעלמא הרי זה ביטול, אולם אם ביטלה מכח אונס -- אינה מבוטלת, והיינו כשאינו פיו וליבו שוין (יעוין שם), וכיוון שלא הועיל אותו ביטול -- הוצרך משה לצאת

ואמרו חז"ל על זה, דבתוך העיר לא התפלל, לפי שהיתה מלאה גילולים", והובאו הדברים ברש"י. המפרשים תמחו ע"ז, דמדוע רק במכת ברד אמר משה "בצאתי את העיר אפרוש כפי", וכי בשאר המכות יכול היה להתפלל בעיר מלאה גילולים? ואכן, הרמב"ן תירץ שבאמת גם בשאר המכות הלך מחוץ לעיר כדי להתפלל, אולם במכת ברד לחץ עליו פרעה למהר באמרו "ורב מהיות קולות וגו'", ולכן הוצרך משה להודיעו שמכל מקום לא יתפלל בתוך העיר. אבל הגאון רבי ברוך פרנקל תאומים, המחבר של ה"ברוך טעם" (בספרו "ברוך שאמר: על הש"ס), תירץ באופן אחר, והובאו דבריו בספר שלל רב. גם פרעה ידע שמשה מקפיד תמיד להתפלל

מון העיר גם הפעם.